

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Drei Kolleghefte - Cod. Ettenheim-Münster 162

Anreiter, Thomas

[S.l.], 1622-1623

Quaestio II.

[urn:nbn:de:bsz:31-114244](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114244)

II Quæst II Dubitat, I

At in celo
fiat meteoris.

gle ho

Quæres 2. an in celo et fiant meteoris? Et si meteoris
nomen stricte sumatur prout significat corpus miptis
imperfectam nihil in celo fieri, ac si Lapius
meteoris nomen usurpetur pro quocumque qualicumque
aut phasmate aut in eludendo apparentias et in ful-
gurali productas stellas novas, similesq. tunc admittere
est in celo et meteoris recipere, certe Asteri ipsi cometas
aliquos celestes facit, galapias deniq. quam inter me-
teoris. recepit nemo iam dubitat in celo collocatam
esse, sed de celestibus apparentijs agere ad libros de
celo spectat, nos nunc sublarare tantummodo inuestigare.

QVÆSTIO II
de meteoris ignitis.
DVBITATIO I.
de Ignitis in genere.

Meteoris
genera.
1. ignea

Notandum 1. q. meteoris genera recensentur
N igneorum. i. exhalationu. uel ipsa ignitarum,
ut sunt stipulae, dou, draco, domus, ardens, pyramides,
Lancea, ignis erraticus, fulmina, fulgura, cometa, reuo-
cantur. Et eo, quæ ex repercussu. Lapidibus fiunt, ut phana-
siphon, proter, terremotus tonitru. 3. aqueorum, ut
sunt pluvia, nix, ros, grando pruina, nebula, eodem
reuoantur fontium origines, salbedo aquarum, in aëre accipit
et recessus. 4. terreorum ut sunt mineralia, metalla,
lapides, siccus concretis, sulphur, bitumen, sal nitrum,
q. in mixtis perfectis potius numerantur.

2. aëreorum.
3. aqueorum.

4. terreorum.

5. ignea
loca habent.

Notandum 2. q. in his locis hanc ignitis quod loco nunc
no dignitate superent, et maior admiratione spectari
hoiam neptis.

6. ignea
in summa re-
gione fiunt.

Notandum 3. q. hanc ignita n. modo confluari in summa
regione. aëris ueritate in media, in aëre, quoniam aliqui
et intra ipsa uiscera terræ, a quibus nondum aqua prorepat
ignis uel aqua uel sine ea.

De Ignitis in genere

Notandum 4° quod licet non differant subtilia impressiones quomodo di-
gnitate, ut pote, quae revera sunt ignis differre tamen seraper nape
magnitudine sicut quidem inaequales sunt, dem partium
raritate densitate levitate figura motu serperam Leon
sum lato, citato, obliquato, interrupto, deniq; duratione
maiori, vel minori.

Notandum 5° varias pro varia exhalationis copia vel varia roia
dispositione figuras, rotas, ortos, adeo ut ab ignibus variis figg
quarum similitudine videntur appellatione capiant
nisi fortis q

Notandum 6° firem carui esse 1° ut purgentur hae
inferiora a noxijs exhalationibus huius in sublimi finis mater
solluntur 2° ut ignis reseruat quantitatem, quam vi
frigoris hyeme perdit. 3° ut sint praenuncijs futurorum
rorum.

DUBITATIO II De Ignitis in parti- culari

Maxima pars cognitionis hanc ignitarum impressionum
pendet inde ut rebus quas roia nobis significant
sintere exhalationes in aere inflammatae, sic concipiam,
eamq; similitudine ex modo situ densitate gravitate
motu oiri meminimus, ut q^o sap exhalatio oblonga, sap quia?
sed inaequaliter densa, cuius pars superior inflammata
inferiori tunc candescit, eo quod minus cito admittat
flammae rare densitatis, quam huius pro superiori. Plurimo
sap et lampas idem sunt nec minus, inq; videtur, quam
ad terras delabuntur; Lanca, alijstia, culum, alij Lanca q^o?
sagitta appellata fit ea exhalatio aequaliter crassa
et subtilis, nec helatata superiora capessit, et accenditur,
doli vel trabes, sunt flamma ad matum Trabem, Trabes
lata, aequaliterq; in longu porrecta huius si occurru fugi
da nubis currentur. media, et diffusa velut quibusda
alij videntur anterioriq; parte scintillant eo quod
exhalatio ipsi sit subtilior, quam in parte posteriore
tracis volantis similitudinem nomenq; consequatur.

Supule! stipulae sunt raris quaedam inter se distantes longas
 gascentes flammis, quae mox sicut illarum e forma
 Caprea! portio sensim accenduntur. Caprea saltantes efficiuntur
 quando exhalatio continua in longam magis quam latam
 protensa, habet ad latera quasi fila quaedam inter se distan-
 tia ad quae cum accenditur flamma veluti saltus facit alij
 ab arborea dependente quae exprimentur appendices emicat
 Stilla duplex, ut flamma in exhalatione longa accenditur et una pars
 alteri igni celeriter communicat ut fit in candelis arborum
 fumantibus, si funes illius alterius candelae flamma comi-
 attingat. Cum exhalatio ex uno in alium fertur locum,
 vel ab angelicis levitatem ex auctiori flamma, quae
 celeriter eam sursum rapit ut volare videatur, vel
 ex frigus nubi occurrenti, et flammam reverso corpore
 partem inferiorem ut deorsum repellitur, ut pluvia tanta vi
 ut per modum diaphani aeris, periculis, spirans, vela ca-
 dentis de caelo, alij autem patet in aethere, videtur
 sicut volans unde patet has stellas, cadentes, quae ita
 in se repelli non possunt exhalationes in nubibus, est
 et alius modus, quae generari potest haec stellas, dici.
 quod sint globuli quaedam ignei et rampantes a nubibus
 quae obsidantur more sphaerularum primoribus digitis
 expulsi, hi deorsum autem paulatim extinguntur,
 relapsus in terra nucleum quendam relinquunt,
 inter pluvias atra, quae in agris leguntur aegresces. Ignis
 fatuus, fatuus, ita dictus vel quod fatuus illudat, vel quod non
 sit verus ignis, generatur ex exhalatione viscosa, benigna
 compacta quae in ima regione aeris haerens vel propter
 notam exhalationem in vicis sibi succedentem compulsa,
 tione vel circumstantibus aeris calore, vel ob antipri-
 stasim inflammatur, reperitur u. plurimum, vel inter aë-
 res, ubi aequum, vel supra verticem hominum, in
 vino aliisque caulis effervescenti, itam iuxta sepulchra
 bustanaria, stabula, ubi viscosarum exhalationum
 copia reperitur, notus illius est conformis motus aeris
 unde ut aer a tergo ambulanti se quitur, profu-
 git vero ab insequeute ita hic ignis, nisi sit ventus ob-
 stant, fugit sequentem, et sequitur fugientem, ab

De ignitis in particulari 14

ducit vero saepe viatore ad sortitatem precipitia, palu-
desq; quia p̄a quis habitus gr̄aque solū adq; mat. et n̄a
suā uoluntate uersus aquas, sicut flamma alba uersus
factus, unde du' viator in cauti, p̄ turbare tuor ducit
sequuntur incidant in aquas, uaria est figura, prout
uapor subtilior, crassiorue est, nam aliq̄ rubor aliq̄
autem claret, et praesertim speciem lacernae, uel h̄ma
n̄ uelut, n̄ parum eo ipso p̄cellens spectantem, factus
saepe rocet p̄ nepias, quas admixtas h̄t qualitates, n̄
t̄n uelut, n̄ mirū quia factus est, et imperfectus ignis:
sanita in hoīum, equorumq; capillis, qua uhaesit et
quasi caput lambit, salis facti illa flamma felis apud
p̄ngilium, uel p̄n. l. 2. c. 107. idem est modus, c̄a q;
dio totorum sine Castorum, item Helenae, praeteriens
in rubes saepe iaculatur in nauis malum, lentore
quida, aut certi i carina sentina eo subleuatur,
hic de m̄re igne ferri apparet nautis, et si q; minus
siti Castorum et Pollucem uocant putantq; omnia omi
nari felicia, si unus Helenam dicunt, habentq; pro m̄
felici omine, quia scit pluribus apparentibus indicia
est plures esse dispersas rubes, uel q; minus tempesta
tum expectandum, uno uero t̄m luceste credibile putari
adhuc super se aliquid tempestatis uel Conimb. c. 2.
p̄n. l. 2. c. 37.

DUBITATIO III^a

De cometis

Notandum s̄: noīe cometae intelligi. Lucidū aliquod cor
quandam fulgoris. *Cometae sunt
corpora lucida*

Notandum s̄: duplices esse cometas caelestes alios, alios
sublunares, de caelestibus agere p̄tinet ad libros de caelestibus et
calo, quosq; Ariles l. i. meteororum summā s. c. 4. sublunares
mentionē et faciat caelestis, q̄ uimodi sunt saltem
quo ad stellam si n̄ quoad eponam, sed h̄ proprie dicti
cometae non sunt sicut nec alia quacūq; caelestis imp̄fios

15. Quasi II Habitat III 30

vera meteora sive mixta imperfecta existimanda sunt, porro dari cometas sublunares ex eo constat, quod aliquando nisi sint eclipsae Lunae quod fieri non potuisset, si non fuissent illa inferiora, idem re- ptum est mathematicis instrumentis, quod astruunt Coniung. f. 3. c. 5. Regiomontanus in f. de cometis Petrus Nunnus in f. de eregascaly. Vitellio L. 1. o. perspectiva propof. 6.

Notandum 3° species cometarum ab Hire 1. c. assi- gnari duas, ab alijs recensentur communiter tres, ap. Plin. L. 2. c. 50. colliguntur quatuor, quarum prima est eorum stellarum, qua proprie sibi hoc nomen dedit, quia ut ipse inquit sunt comata modo in vertice hirsuta, cui articulatur theon marata dicitur. n. cometa quasi comata reg. d. dio raso caret, pars. n. stella super locum frontis refert, ad quam ca- pilli esse comati solent. 2^a species ha cometas crinitos seu circinatos, quorum fulgor circumquaque in modum corona diffunditur. 3° sunt cometa barbati cui fulgor ex inferiori parte tanquam mento modice dependet in parte barba. 4° sunt cometa caudati cui fulgor in longum protenditur et dilatatur ad similitudinem caudae paponis.

Cometari
Comatorum
Circinatum
barbatorum
caudatorum

Cometa

Conc
est qua
barbati
quod fieri
lunae
si illi
cometa
noli mere
opulenti
comi
de apper
tas per
si unct
ut in lo
fom al
et ulet
nacie aer
et sit ali
tas non
opulenti
phie
Concl
n est un
ostia fr
fficit ad
reusaria
lyonis h
re in ca
lunae
pille, ras
bid uis
le nomen
sit, un
cometes
Concl
tas

Conclusio I cometa sublanarij nihil aliud est qua copiosa ephalatio terrena, calida et sicca bene compacta ferap ac squis, q' curru' euncta ignis afflata contacture accenditur. It' 3° q' a m' infra lana' generetur et supra mediam aeris regionem sit illi assignari alia materia qua' ephalatio eiusmodi. Cometa videntur, et de' crescunt atq' huiusmodi incrementa et decrem'ta n' p'te re' ferti nisi in excessu defectuq' ephalationu'. s. idem patet ex si quis, quia cometae comitantur vento in m' flatuq' ut experientia non semel docuit, idem q' indicat firmitas, qua' universaliter consequitur cometas. Diles si cometa sit ignis quomodo non exurit tota' terra aut un' le' p't' m' m'ia' hie maxime qn' mole' sua' tueri' fem' vel quadrantem terra' exaquat. R' quantum vis caleat cometa, interest tñ inter eum et terram media aeris regio, qua' est frigida, copia a. materia est si aliqua n' tñ tanta est, ut a. terra' suppedi' tari non possit, nec rerum est semp' nova' materia opus esse. nam si flamma' eam depelens debilib' sustulit' succubatur, nec tñ eam absinet.

Conclusio II cometa potissimum gignitur in autumno, et quidem intra et extra Tropicos, est' extra frequentius, r'ao p'm' quia' veris calor non sufficit ad tantam m'iam subuehendam, quarta necessaria est cometa, a. statis a. feror eam dissipet hyemis deniq' frigus eidem astensu' derepat, sup' ut in autumno facilius coalescat, licet interim negandu' n' sit alijs et partibus anni conu'cere posse, r'ao 2° quia' ipse hies, inquit uia' Equator' uis' cometam, adde quod sententia illa' de intemp'ie caloris intra Tropicos vero. ois non sit, unde nihil petat e' ex parte istius fieri cometas.

Conclusio III cometarum est multiplex motus p'n' nouerter ab oriente in occidentem ad

quid sit cometa

quid sit quod est

quid sit huius

quid sit

Orbita quo

cometae

trahit

Cometa quod dicitur

quod dicitur

Cometae motus

ab oriente in occidentem

17. **Quaest. II. Habitat. III**

2° ad septem motus primi mobilis. 2° ad septem rationes. Austriam, aliasq. locorum differentias, idq. uel ex sideribus, in cometarum dominantium uirtute, uel quia cometa uiam sequitur in uitantem et suggestentem pabulum. 3° moxetur ad locum supradictum, et si Nipho credimus aliquando usq. ad ipsam Iuram, quoniam scilicet iam deficit a parte inferiori magis rursusq. lenitas crescit, uel et si uis ut ipsa attollit, moxetur et ad locum in uideri quoniam uiaa ibi suppeditatur uel pcedens in grauescit et condensatur magis. Tempus durat huius non est constans breuissimum forte decem postem, longissimum uero centum octoginta ita. n. doctus quidam pro octoginta in plur. restituit, siue sex mensium ut docet Sen. l. vii. nat. quaest. c. 12. qua duratioris uarietas epistit partim ex materia quae suggerit, maiori uel minori copia, partim ex flatu de, pfectis imbecillitate: ea eadem dicitur diuersitas colorum apparitionis et figurarum, si. n. iara sit ophalatio uidentur cometa candidi et argentei, si densa et crassa apparent sanguine, suffusi quod si in medio ophalatio sit crassior in partibus a. externis subtilior, ita ut lumen circūquaq. in orbem diffundatur apparet crinitus.

2° ad septem motus primi mobilis
 2° ad septem rationes
 Austriam
 aliasq. locorum differentias
 idq. uel ex sideribus
 in cometarum dominantium uirtute
 uel quia cometa uiam sequitur
 in uitantem et suggestentem pabulum
 3° moxetur ad locum supradictum
 et si Nipho credimus
 aliquando usq. ad ipsam Iuram
 quoniam scilicet iam deficit
 a parte inferiori magis rursusq.
 lenitas crescit, uel et si uis
 ut ipsa attollit, moxetur et ad
 locum in uideri quoniam uiaa
 ibi suppeditatur uel pcedens
 in grauescit et condensatur
 magis. Tempus durat huius
 non est constans breuissimum
 forte decem postem, longissimum
 uero centum octoginta ita. n.
 doctus quidam pro octoginta
 in plur. restituit, siue sex
 mensium ut docet Sen. l. vii.
 nat. quaest. c. 12. qua duratioris
 uarietas epistit partim ex
 materia quae suggerit, maiori
 uel minori copia, partim ex
 flatu de, pfectis imbecillitate:
 ea eadem dicitur diuersitas
 colorum apparitionis et figurarum,
 si. n. iara sit ophalatio uidentur
 cometa candidi et argentei,
 si densa et crassa apparent
 sanguine, suffusi quod si in
 medio ophalatio sit crassior
 in partibus a. externis subtilior,
 ita ut lumen circūquaq. in
 orbem diffundatur apparet
 crinitus.

Quid cometa portendant?

An morbis Reges portendant?
 Negatiue

Conclusio A cometa portendant uentos, tempestates maris, siccitatem, sterilitatem, aeris intemperiem, terramotus, morbos. Sic semitur ab ophalatione nospiana. copia eadem. n. ex parte applicatur terra inhiuntur corpora, turbatur aer, unde siccitas sterilitas morbi, qua die maxime ex sicut orientari et quidem horum effectum lita. n. signa ut et sine causa, quod a. dia noui portendant. morbis Reges, uel Magnatum aaru est cu saepe apparuerunt cometa nec in mors magna tu sil statim secuta, et multi uiri clarissimi fato sint fuerit exersi principatus, et regna pabu data sine iudicio cometa uel semp Reges sunt de licationis, teneriorisq. complexiois, sed magis eorum mors luente cometa rotatur si q contingat unum

De Cometis.

in multis toto orbe positis mori videtur h' s' r' s' cometis terribilibus saepe antedecurere, impe-
dentes peras miseriasq; mortalibus ni respiciant
eiusmodi fuit ille praecursor Hierosolymitanus exidij,
alijq; passim in historijs vid. Gregorius nensem in
historia Francor. Alb. Magn. Meteor. l. 3. c. 11.
Andream Budiviu l. de cometis

DUBITATIO IV^a

De fulmine, fulgure,
et tonitru.

Conclusio I Tonitru est fragor crepitusq; Quid sit
Tonitru
aditus ex nube disrupta colligere unde s'm Artem
l. 2. c. ult. ita fit ut sicca, calidag; ephalatio
in nubem densiorem madit ab aq; ubi colligatur
quarit ipsa exite p'rtans lateras nubi, sed illa
frigore insigni m' fracta mor eam in alteram imo
p'ngit latera, ad quod allidens, gyransq; motu suo
officit illud, quod respiciens crepitus, crepitus, sonitus,
tonitru, murmur in nube, quod si a. nubes epha-
lationem coarctat magis, premitq; frigore tu
ipsa p' anti perissimam sua adaeget calore ex
aer; rarefians et promde maiorem portulans locu
ea parte nubem efringit, qua in firmior et ad fu-
ros crepita, et fragore, et in certareis igni impo-
tis globisq; et pulvere tormentario fit. Dicit quo obitus
solus
modo intercipitur ephalatio a nube? & vapor qui
simul ascendit aditus a similibus vaporibus
ibide' expectantibus et a loci frigore detinet,
scinditq; ephalatione' altius ire conante, vel
ei ephalatio in sublime volans nonnquam impin-
git in spissiores nubes, quae eam retardant, interim
vero in firmi alijs frigidis habitus accurrunt, et
intercludunt ephalationem. Lipsi ex collig' qd verissi-
mum est ut Lucretius et Seneca glacet et sine epha-

lacione aliqui tonitru' effici posse ex magna videlicet
 collisione nubiu' inter se se cur. n. ephalatio impin-
 gens in nubem faciat sonu', una a. nubes in alia
 impingens n' faciat, quia et putant tonitru' sine
 nube aliquando fieri posse tonitruum aere scet
 crepitante pp spiritus se se cavernis effundentes,
 magnos impetu aeri oblectantes, quod si nequior
 sit nubes et ephalatio inclusas copiosior toni-
 trua sonig' fieri clarior, minus tñ est periculoso
 tonitru' quoad inflammatione' turrium, eo quod ve-
 foru' abundantia furore, densitateq' multum impedi-
 at flammam, plus timenda est rubicundior nubes,
 ut p' qua' pellucet ephalatio intensa, incensaq', que
 utionem minetur, omnium a. maxime formidabilis
 est urens nubes, cum nigredine, duboreq', ut qua'
 virore aqua copiam rubore ephalatione' admix-
 orem nigrore' vapores advenitas indicet, ex quibus
 omnibus opitur pugna uehementior congruente
 calido et frigido, et humido et sicco, unde humore
 di nubes fulminat frequentius, si tñ ureat in tota
 aqua copiam loco subiecto spondet, putatur a longis
 propiusq' esse, pro distantia nubis, q' quo longius
 abet a nobis eo fit sonus debilior, qui ad nos fortiter
 dividitur et tonitru' rade sonoru' qui pro diversa
 nae densitate et raritate fiunt in sonu' tremulus
 temo sicut intra nubem, in sonu' scissiois magna
 qualis est panis q' continenter respicitur in sonu'
 scissiois subita, qnt simul erumpit ephalatio, in
 crepitu' effluente, quasi vesica, et fridore' ephala-
 tionis in aqua nube p'untis, dissipantur tonitrua
 campanatu' sonitu atq' areo rube' tonitruum
 explosione, nam aere commoto, mouetur nubes, et his
 motis dissipantur tonitrua, quo modo sacra campana
 signu' tempestates a demone excitatas sedet in gre-
 entasq' impediatur uel alio auertat Consule. Marc.
 Fabriciana l. 6. Disq. c. 2 s. 3.

Quomodo tonitru
dividatur.

Quomodo toni-
trua cipi
possint.

De Jul
 C. 10
 as rale
 nec care
 loy. l. 10
 in
 in ophal
 hio a g
 antia, p
 for. n. n
 reuiz lon
 calicli con
 er uolitu
 ueti. pla
 na uita
 ity. illig
 fures ag
 sed pro
 lous anni
 nus uat of
 alays u
 rubina: n
 ude uer
 ueratis a
 sagis ful
 sui in ter
 uelitus
 in aduany
 illig in ge
 el fl. l. 3
 que uer
 quiat con
 uauit, pl
 dno uer
 cae ad
 p'ricu
 quod solio

De fulmine, fulgure, tonitru, 20

Conclusus Fulmen est exhalatio ignita a nube magno impetu excussa, n. q. lapis ille, rursus currens et telum Jovis, quod accipit, quodq. quandoq. labitur cum fulmine. Ipsi fulmen, sic vero lapis ille intra nubem ut in fornace lateris uiciorum ex exhalatione terrestris viscosam beneq. compacta adhipto aereo humore, abisq. elementis et eadem uiciorum lentia, qua erigitur exhalatio ipsa et a terra furitur, nec mirum in nubibus generari lapides, qm et in renibus hominum ex viscosam terrestriq. humiditate calculi concreverunt. Motus fulminis impertus, u. a. q. et violentus, eo quod prestant sequaturq. plurimum venti, plerumq. in fertur oblique, quod in laetate sua ignea persequi tendat impediatur acio uolentia itus oblique moeretur ut p. neg. tñ semper ad terras usq. descendit, aut eas aquae profunde penetret sed pro helementia itus plus mirusue. g. occurrit. Loca anniq. tempora frigidiora et calidiora minus sunt obnoxia fulminibus, ut q. frigore nimio alacris uaporum, calore fortiori concretionem nubium inhibeant; temperata uero magis subiaceat unde uer et autumnus, u. g. ionesez quodammodo sumpt uerantes autumnatesq. ut ait Plin. l. c. c. 50. saepius fulmizantur, prinditur a. fulmen in tres spes in terribans, penetransq. uimulas, et potos miratissimos, in dissipans et dirampans ea q. p. cutit, in adurens et adustionis notas relinquens. Effectus illius in genere sunt scindere, et urere, in specie uero ab Alb. l. 3. t. 3. c. 22. multi enumerantur, ut quod uerant flores penetrando sine nota adustionis exsiccat, hominem exalto u. humore: exsiccato interdum exsiccat, gilos et aridiores corpore: illaso utulez uerant dolio non exusto exsiccat uel dolium uino n. defluente abscondat, quoru causas uic. apud Conimb. h. u. p. rret quod in arbore u. quod aridissimum ut uras, quod solidissimum in uipat, quod liquefactis uannis

quid sit fulmen.

quis motus fulminis

quo tempore anni fuerit fulmen.

Fulminis distinctio.

Fulminis effectus.

[Marginal notes on the left edge of the page, partially cut off]

crumena relinquat illa sa aut esse absumpto
quia non nocet quod integra chirotheca in anam
aperat, quod et matre san d facte in utero extinguat
ut Martia romana nobili femina contigisse memo
rat Plin. 1. 2. nimirum uini suam aperit in ea,
qua duritie resistunt, placabile uero ipsa est et inno
cium, qua transitu sua raritate praebent.

Quaest. 3. si fulmen est exhalatio, quomodo uerum, et quomodo
sereno fulmine ictu, an quia serenitas illa sine ali
quibus nubibus n' fuit ex quibus fulmen exspirat, an
quia nubes, qua fulmen ejaculata est in alio horizon

Cur non res, et se extitit. Cur sapinus feriant summos montes, et
alta fulminea templa terres, an quia que sunt sublimiora prius
occurrunt flamma ex alto delatanti, et deo adhuc est
fortior, an quia quandoq; Sathana p' mittitru ciera has
tempestates, qui templa penitus exersa cupit. 3.

Cur alimentis fulminata noxia et prouosa sint, ita ut
uina fulmine tonereta, uel demerent, uel exariment
potantem, an quia sulphureas et noxias qualitates
a fulmine contrahunt, quibus tunc uehementer cadere

Cur corpora fulmine ictu n' sentiant putredinem
ut aserit Plutarch. 4. q. conuincit, portant uero
serpentes ictu an quia et hoc referendu est ad uenera
tas qualitates, quas fulme affat ea n' habenti, adimit
uero ab habente p' igne, quo exurit frigida, cuius
di sunt uenena serpentiu. 5. Cur uigilantes fulminati

Cur uigilantes fulminati
di sunt uenena serpentiu. 5. Cur uigilantes fulminati
conuincitibus pleriq; oculis dormientes a. patantibus
reperiuntur, an quia uigilans p'timescit, ictuq; obseruet
conuincitibus oculis dormiens a. ignarus somniam
excitatus aperiat oculos simulq; exipret eadem
ad eam animalia icta ad partem. laetam facies hinc
conuersas. 6. Cur fulmen n' resilit occurrente duro
aliquo corpore, an quia motum fulminis p' se conuicta
sissim' roro mouet aer celeriter rarefactus a forgo
se colligens, illudq; impellens. 7. Cur quaedam fulmina
na uelut nimmerulle nigredinis notant in re affecta relinquant in sa
subtilitatem, et raritatem sua uelocissime. He
iuntur, nimia uero celeritas n' dat agenti sufficientem

Cur fulmineo uento duro n' sp
lie?

Cur q' d' fulmi
na uelut nimmerulle
subtilitatem, et raritatem
sua uelocissime. He
iuntur, nimia uero celeritas
n' dat agenti sufficientem

De fulmine fulgure tonitru

moram ad passu subigendu, et raritas maad facit air
 fatem. minus actiuam, contra fulme' aulere aiunt ^{laurus et sic}
 laurum et fieri, sed eas tatas de celo docent ^{microscopiaty contra fulme'}
 alij curant fulmine' forit' appende non ^{dicunt} ^{unde}
 et quae illa uis careo? alij phos, seu pituli naurini coriu'
 aquilariu'q, exuias opponendas uolunt ut qua soliditate
 sua flamma transitu regent, sed et totu' ita cingere cor
 pus ut nulla pars pateat ^{dis fieri} et fulmen quod u'
 pit n' qua ut poros p quos transeat. Sed quo solidiora
 sunt, qua uisitant, eo fortius agit quod a. phos n' tan
 gatur a fulmine incertum est, heinde ut certum sit
 quid mirum' cu' in a maria patat audita tempestate
 consultis est specus subire profundas beneq' obstruas
 sed maxime conuigere se se creatori suo p' charitate
 non n' ^{prohibet} bruta creatura, quam suo nutu dirigit
 creator, unde et Sancti piri ad preces confugiunt.

Conclusio

3 fulgur est splendor exhalatio ^{quid sit fulgur?}
 nis inflammata p rubis reptata' intermicatiz et expiratio
 trarem spiritum siqz ex pite; differt q' a fulmine quod
 fulmen sit ignis ex nube exibatuz cu' magno strepitu ful
 gur ignis in ea. nichiluz uel nullo uel minimo ^{ad strepituz}
 exiens, quod spiritus fulminis ero ita tota accendatur
 fulguris r. sparsio; et p' interualla, eo quod n' sit illi impressa
 tanta uis quanta fulmini colores fulguris quinqz sunt albus
 ad exhalatio est ualde tenuis citrinus hu' paulo densior
 ruber cu' fuerit mediocriter nigrosa, igneus instar carbo
 nis accensi cu' multum densa et uiscosa et crasso humido
 mista niger quando praeterea est ualde fumosa et terrea
 stige. Quare unde sit quod prius appareant fulgura ^{Cur prius ful}
 quam audietur tonitrua, cu' ^{en} tonitruo ut potest ^{gar qua' toni}
 prius nubis sit prior qua' egressus fulguris e' nube? ^{tu hinc est?}
 Id id esse eo speciebus sensibilibus cum n. species ui
 uide momenta diffundantur ab obiecto, species autem
 audibiles n' item, sed una cu' aliquo motu ferantur
 facti' auditus extiterit prius, neq' ⁱⁿ semp quando
 sonat apparent fulgura, aut contra quando fulget
 audietur tonitru quia sit sonitus nubis esse sine d' ruptore

et similitur per lettera rubic' esse adoo terra, et ephala, tid sine ut p ea emicet

DUBITATIO V^a de galaxiâ

Galaxia Graece, Latine dicitur circulus Lacteus, sive uia lactea de qua Ouid.

est uia sublimis, callo manifesta sereno.

Lactea nomen habet candore notabilis ipso,

hac iter est superis ad magni regna, fozantis

CONCLUS J. circulus lacteus n' fit ab ephalationibus, n' superna aeris regione, diffusis, necesse est, qd stellaru radijs est contra Aethem c. s. l. i. quod de Aeth' quatuor treantur interpretes

trahent atq' codic' corruptus clauditur, quasi n' est Aeth' et homo. Labi aliquando potuerit. Prob. 9° in alijs

outari cali partibus sunt plurima maximaq' stella

9° si a stellis illis minimè attrahitur accenditurq'

exhalatio id magis fieri debet a maximis, u. quia

spica, centauro, andromeda at ab illis n' fit. 3° non

3° semp est eadem copia ephalationu' p' necessitatem,

aut frigus, quod prohibet eoru' extractiones, ut lactei

circuli semp est eadem quantitas, deinde esto sit,

equalis semp copia ephalationu', n' tñ semp erit de

situs, eadem claritas, densitas effigies partium

ephalationis sicuti est partiu' circuli lactei. 5° si

est exhalatio sol potius eam accenderet utq' te

diu'ride ac uehementior, quam ita mirata stella,

saltem quando est in geminis et sagittaris, p' que si

gra transit uia lactea, et ea ex parte internum,

feretur galaxia consumptis ephalationibus subter,

quod tñ non fit. 7° que sunt in aere n' apparent uiden

hodo posita si ex qualibet regione spectentur, at

uia lactea uilidat p' eadem signa transire cer

titur maior patet in alijs meteoris, quae in aere sita

non apparent sub iisdem stellis ubiq' sentiu', imo ali

ubi ne quidem uidentur, et contingit et in eclipis

De Galaxia

34

Solis, que licet appareat plaga subiecta ipsi Luna sole
obscurantis ipsi. Famen qui longius positi sunt ne quidem
apparet radijs videlicet unguilibus iuxta tendentibus
ad solem iuxta latus supra Lunam; denique que infra Lunam
sunt eclypsant aliquando ipsa sidera, ac galaxia
sidera non eclypsat ut notum est Astronomis.

CONCLUSIO Circulus Lacteus alius nihil est
quam partes cali densiores, quae ex lumine solis, aliorumque
siderum reflexione, candore quendam efficiunt vel in
maxima frequentia minutiorum stellarum octavae sphaerae
inherentium, quae pro exiguitate ad unum aspectum
distincte pervenire nequeunt, ut caeterae stellae, atque ita
inter se lumen commiscunt, et confundunt incipit d. hic
circulus a geminorum principio per polos antarcticum
et septentrionem arcticum, decurrere deinde ad eosdem ge-
minos redeat. Ibi conclusio 1° quia circulus Lacteus
mouetur ad motu reliquarum stellarum fixarum et singula
eius partes ab eisdem stellis fixis aequales, semp distan-
tiam servant quomodo extra sphaera octavae esse nequit,
deinde, candore ille non est, nisi a luce, cui in collo non datur
veri colores quod vel a luce propria vel a luce mutua
ta, unde patet est ratio caeterarum stellarum et particularium
huius circuli quas esse discontinuas clare cognoscit
per tabulam opticam. Quod dicitur collige galaxiam non
esse meteoron proprie dictum, cum non sit aliquid sub-
lunare, sed caeleste. Dicitur si galaxia non est meteoron
quare hic de ea tractatur per Aristem qui eam
putavit esse meteoron sublunare, de qua in his libris
meteororum Graecis egit.

Circulus lac-
teus vel partem
densioris cali
partes, vel
frequenter stella
partes.

pro conclusio

Con de gala-
xia agat in hi-
is libris.

DUBITATIO VI De halone, seu coronâ alijsq; similibus im- pressionibus

Huius generis sunt uorago, hiatus, montes, uirga
 et paretia, quorum una est uapor exhalatioq, uel
 et aer densior, aut aqua rarior, forma lup uarie mo-
 dificata, efficiens id quod lumen a spirat, uel quod aptat maam
 accigendo lamini, finis est pulchritudo uersi

Color duplex uel
 et apparere.

Notandum autem duplicis generis esse colores, alios ueris,
 apparetibus, qui ueritas non sunt colores, sed lumen diuersimo
 te receptu, repleuq, unde horu coloru differentia precipie
 oritur ex parietate maam eiusq, partibus, na si materia
 in qua iniecit sit densior nigredo, si aliqua tale densa ca-
 uelens color si adhuc minus sit densa purpureus appare-
 uer color uariatur et pro uaria lamini reflectione

quomodo fiant
 ad uapor et hu-
 atus in aere?

Conclusus I si exhalatio minime frigosa, et
 qua non marcescat in suprema aeris regione creta
 habeat partes externas subtiles et raras, medias uero
 densiores lumen calidillustans in extremitatibus albedinem
 in medio nigroque exprimet, uidebiturq, in calo foramen,
 seu forca, quod si magna sit uorago, si, si minor hiatus
 appellatur, in a. extrema exhalationis sint densa ne-
 dia uero rariora uos albus offundere uidebitur. circum
 nigricante terra, quomodo Nigrius uertit tres in aere
 uigos montes et inter eos ingentem rigus equum.

quomodo uirga
 fiant quomodo
 paretia?

Conclusus II quando nubes iuxta sole pro-
 iecta et non aequaliter densa, rarasq, uarios refert
 colores uel in ordine uirga fiant paretia autem qua
 si dicas trapa uapor efficiantur cum ad latas solis
 occurrunt nubes apta propime resoluat in aquam, eaq, par-
 te qua sole respicit sic para altera u. terminata more
 speculi in eiuusmodi. n. sol qui in uirginem in uisibile, repa-
 rentatq, prout et in aqua uideatur, fitq, hoc modo
 ut si plures aruiposi nubes iuxta solem consistant in
 ijs speculies solis effigies appareat prout et in multis
 speculis uidemus eam obiectu glaciis representatum.

in apparet
 paretia?

Notandum autem haec paretia plerumq, circa horizontem
 apparere, glaciisq, futuram portendere multo
 magis qua uirgos, si quidem illa tentantur ubi uisus con-
 cretissimi uaporum multitudinis, deinde uiculis, q iuxta
 hanc fit propria dici paraselika, deniq, quando plures

De halone alijsq; impressione, 26

videntur soles n̄ rerera plures, sed una tm̄ p̄ plures ima-
gines oppoſit̄ delationes certis. Quare unde sunt he voces
que interdum in aere expanduntur confligenti instar
sage ex flatuū condensatione et expiratione compressa
nube nasci, quā stridor quidam efficitur similis voci
aliqui sic soni interdu quidam ex uterinis suffocationibus,
atimōsq; visceribus expanditur. Referat̄ serpentium
subillos, circuitus cordorū, similesq; sonos, quā omnia pro
aeris et spiritus erumpentis proportione casus effingit quod
mirū esse n̄ debet, quando et galli gallinacei artificii
cantare solent et masculi liquetis tibi area inflare q̄bz
similia fuerit, quā veteres in hydraulici extraxerant, et et
nunc Tybari in hortis hibernicis videri, ut quando tamen
pocis sunt articulata cornuq; ad orationes vel precas
da futurū in caan sup̄iorū sunt referenda, qualis fuit
ea vox i mari facta ad phocam imperatorem muros Byssi-
ti reperentam, quā frustra vni mure ritem dixit,
in qua intetium malū retineret

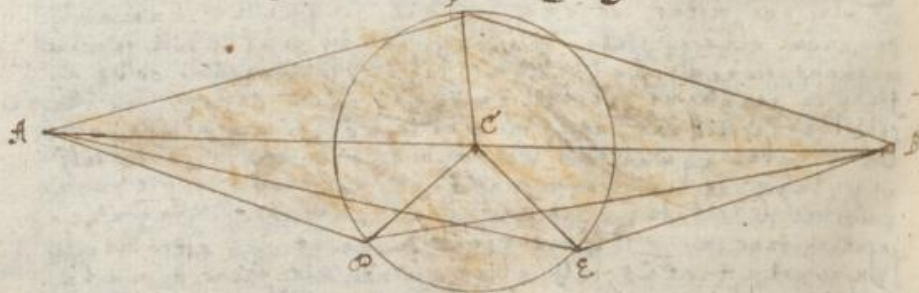
habe vocis que
fabrice in aere
audientur?

Conclusio Halo sine corona, vel area, est halo q̄?
circulus qui nitat̄ corona ungit frequenter Lunam,
pererem alijsq; stellis maiores, rarior solis ut pote feruora
condensationem habituum, sub se prohibentem, sollet a.
fieri cu' rarum et subtile rubam rarij sideris cui illa
subest transmittunt, atq; in medio ueluti area oblongant
vel cu' rubes aequaliter densa inq; orbem sparsa ita sube
n: q; lura ut radios recta transmittere n̄ possit propter
irregularitatem densitatem, sed eos ad extremitates diffundere
cogitar, tunc n. p̄ refractione apparet sub astro circulus
Lunare illustratus, alijs alijs autem, sūt fieri a nube
resoluta, et diuisa in multas quasi guttulas, et directe
sideri subiecta, in quā radio perpendiculari prætergresso
medijs reliqui a nube reperiuntur, crescentq; ampliam
illam lucem circulariter circa astrū. In locis furoris
veluti in balneis solent et circulus quandoq; circa lamen
debilioribus oculis videri, sicut et antipodanti apud Arlem
L. 3. 4. ophtalmia laboranti propria in aere
semper ob oculos versabat̄ imago eo q̄d aer infectus
nem, nisi quis verius fortasse dicat lapsum fuisse an-
ticipantis phantasiā ut colligit ex p̄ de memoria
et remi nescitā. Huius corona si densetur plures, n̄ diffinet
Huius coronis por-
tentia?

27 Quæst II Dubitat III

Halo figuramentos si exarscat serenitatem futura indecat qua
 a. halo sit rotundus, probat Hilary Mathematica demonstra
 tione hoc fieri modo sic A visus B astrum, protrahatur
 linea recta AB & mediis caliginis quod sit C deinde si
 quætur tria puncta in caligine D, E, F. a quibus de
 frangantur radij luminosi et concurrant in puncto A fiet
 tria triangula ABD, ABE, ABF, æquilatera et æquian
 gula habentia eandem basim AB ducantur q. tres alie
 ducta linea a tribus punctis D, E, F in rubre signatibz ad punctu
 C & quod transit radius perpendicularis et constituantur tria alia
 minoræ triangula ACD, ACE, ACF, quæ cu sunt æqui
 angula et bialatera habeant æqualia eunt et bases
 eorū æquales scilicet CD, CE, CF, deoz punctum C
 erit centrum circuli transcuntis p tria puncta D, E, F.
 consequentia patet ex definitione circuli, quæ hæc est si
 gura plana in cuius medio est punctu, a quo lineæ ad
 ambitum ductæ sunt æquales

Halonis figura.

DUBITATIO VII
 De Iride

Veratum et admirabile meteoron est Iris, ut n. immen
 to a poetis Tharmantibus. admiracionis filia phibet
 quæ imo de eo sic loquitur. Sapiens vide arces et bene
 dit, qui fecit illum, valde speciosus est in splendore, sed

gyrauit cab' in circuitu gloriae, namque episcopi qd
terant illud de hoc dicitur. 1. 3. et 4. 1. 3. Conimb.
t. 5. optici in respectu

Conclusio Iris est arcus multicolor in nube rotunda, opaca et concava ex reflexione radiorum solis oppositi oculis spectantem apperens, de arcu, quod figuram semicirculi requirit ut demonstrat filius 1. 5. et ibidem explicat concentricus et copiose optice ostendunt, neq; vero unquam potest esse semicirculo maior, licet quatuor minor ipso propterea quod sol si in horizonte existat arcus non nisi medius orbem efficere possit si vero ab eo aliquantulum ascendat arcus minor efficitur, et diametro non se respiciant oportet solis et Iridis centrum, unde fit, ut quod elevatius illud fuerit eo de profusius alterum esse oporteat, et consequenter minor existat Iris eandem latitudinem indicat ipsum nomen arcus, radii non omnes amissi a sole, cum a nube reflectuntur conveniunt ad eum, quod perpendicularum vibratur, unde recesseunt angulos ad quos desinant aequales esse, et figura rotunda dicitur. sicut in multicolor quando quidem uniceo videtur et purpureo colore maxime constat, qui in nube apparet ex lumine a sole in eam transmissio, repulsaque ad aspectum nostrum, prout fit cum aqua ex ore veni albugine in aerem sibi obversum diffunditur apperens n. fano in aere variis colores, similes istis qui videntur in Iride, non dissimile quod videtur in aere humido densoque lacerna luminis ambiente, itaque in reflexione luminis lacerna ad seipsum nitentem sphaerica et aqua plenus modo lacerna ponatur a tergo, et seipsum illuminatus ante et oculus in medio eadem videre. licet in crystallo triangulari vel hexagono per reflexionem facinus in ipso quod plures videtur mentitur colores in obiecto vero. Est et superius color purpureus, siue citreus, medius viridis, imus purpureus cuius diversitatis ratio est, quod radius solis cum epigra nabis opacitate praecipua est medio viridem, cum maiore purpuream exprimat colore, et vero opacitas nabis epigra est in parte externa, et ad quam leuior ratione sua condoleat, medio viri in media, maior in ima, concavaque, ut ad quam grauiora densioraque subsidant

quid sit iris
cur arcus sit

ut dicatur
multicolor

per diversita
tis colorum

29 Quæst II Dubitat VII

alia ratio hinc aliis rationibus diversorum colorum petunt ex magis minus
sitalis forti actione radiorum solis in roridam nubem, radii
 namque respicientes particulas nubi variâ reflectione
 diversos apparere faciunt colores in partibus n. nubi
 cetero solis vicinioribus quia magis riget lumen fortius
 reflectitur radii, unde causatur color purpureus in re-
 motioribus a. quia minus fortiter agit lumen minus etiam
 reflectuntur radii et efficitur color viridis, in remotissi-
 mis denique quia debilissime agit reflectitur et debilis-
cur in roridâ sime, unde nascitur purpureus color. hinc in nube roridâ
roridâ dicitur opacâ, debet esse talis, ut propinque in aqua resolu-
 queat, partim oportet ut transmissa sit externa
 scilicet facie, quam nos respicit, partim vero opacâ, sicut à
Cur con-ana? tergo, ut reprecipiat ad nos lumen. hinc conana, quia
 nubes est cara, defit in eâ parte facis et coloris re-
Cur ex reflexione? flexio. hinc ex reflexione, quod n. nubes sit quasi specu-
 lum, necesse est ab eâ ad oculos nostros reflecti lumen, ra-
 die tamen modificatum, à diversis partibus nubis. hinc ra-
Cur solis roridiorum solis quia raro admodum luna, venisset in oppositâ
 parte expriment fidem ob tenuitatem radiorum, quibus
 profunda nubem roridam penetrare non potest ut colore illa
 imbuant, sed tamen in externa superficie eam attingunt, quod
 si tamen aliquando luna efficiat fidem id continget in ple-
 nitudine, et tunc totus arcus pene pallidus, qualem et Vi-
Cur oppositi? tellio scribit quendam visisse meridie. dicitur oppositi
 eorum namque constat quod frigus ante meridiem a p-
 perens ad occasum, sub uesperam a. utitur ad ortum,
 uel aquilonem uideatur, ex his patet s. nam fidem
Cur nâa hinc esse nubem, efficientem etiam esse sole uel lunam, collo-
Cur nâa hinc cantes nubes, formalem suo modo lumen pro ut di-
 versos colores exhibet, finalem denique ut sit pluuie
 signum, maxime si sit matutina, nam uespertina de-
 nunciat profligatos vapores densiores, signum etiam
 diluuij ut ait gothar non futuri est, non tamen nâle sed ex
 institutione diuina, instituit a. dicitur Gen. 9. Ar-
 ce merum, inquit, ponat in nubibus, non tamen in die illi
 quæ ante diluuium non fuisse unquam fidem, fieri non est
 tunc roridæ nubes et sal oppositæ, qui per illum inaret,
 nâle nihilominus est signum diluuij propinque n. anni-
 nentis cui sit argumentum calore solis etiam aduersionem
 vaporum impedire non possit non sinere tamen eos in conglo-

hanc. et patet curvatura arcus esse a nubis cavitate, in
 qua terra et aqua accedendo ad centrum aeris, vero receden-
 do a centro semper in orbem suum curvantur superficies, id quod
 author respectiva dicitur videtur, velle cum ait rotunditate
 orbi propriae ex nube regulariter undiq; suspensa, et
 aequaliter distans a centro terra, unde si nubes a supre-
 ma sua superficie ad apicem usq; totus semicirculari comple-
 rat et solis integrum sensum representaret. 3. patet tres
 quidem esse principes colores, eosq; apparentes inversi mi-
 nis ijs, qui oriuntur ex primis qualitatibus partiq; veri
 colores, quartum nihilominus, imo et plures in terra esse
 aliquando ita ut primus sit qui ex luce et terrestri nubis
 materia oriatur, deorsum sit caruleus, secundus ex leviore nempe
 aqua parte emergat, atq; inverso sit viridis, tertius flavus
 aeris lucidi reflexus similitudine, quartus utilitior
 ignem.

Conclus. Non una est Iris, sed duae tres, imo plures simul potest videri. Ibi si nam duas ipsi aliq; aliter
 bilonga vidimus, tres uno tempore appere videntur, in quibus
 tertiae velle debite fuisse dicitur. Proinde Conclio
 quia si sol medius caliditate atq; nubis una coridat ad
 occasum, altera ad ortum, cur in utraq; arcu n. faciat,
 versum si non una, sed duae vel tres tales nebes sint ad
 occasum, cur non sol, qui in una facit Iris, non faciat
 in alia, aut cur nubes directe a sole collustrata non re-
 flectat lumen ad secundam, eamq; ijsdem coloribus tingat
 et recida ad tertiam, quod si eodem modo nubes statimq;
 ad ortum et ibi plures arcus existant: praeterea in speculis
 reflexio facta a primo potest contingere ad secundam,
 tertium, quartum, et q. idem fieri potest in nubibus
 quae sunt quasi speculua solis. Notant a. Pridem secunda
 sit purpurea, causamq; esse repercussione luminis. Quare
 1. sitis Iris n. n. oculi figurata, ita n. videtur. Iris n. oculi
 nonnullis sed contra est 2. Halo et similes impressiones figurata
 n. sunt oculi figurata 3. nec Iris patet consequentia ex
 similitudine productionis utriusq; an probatur
 tu quia licet nullus esset oculus Halo in circa luna
 fieret positae nube convenienti, tu quia oculus videt

Iris des. simul
 plures pot
 videri
 p. b. l.

Iris n. oculi
 figurata

recipiendo n̄ existendo q̄ quale extra est tale reci-
 pit, unde notandum est quod in hoc opere arguen-
 tari saepe quasi visio fiat emissione radiatum,
 et reflectione visus a nube ad solem, quod fit re-
 ra. non sentit. 2° Iris fit ex nubis, lucisq; n̄ p̄
 ratione partium magis, minusve obscuratiū, q̄ n̄
 ab oculo. 3° Iris in cubatu fiunt planta odoratio
 res ut stolis, in problematibus et pastorū testimo-
 constat q̄ n̄ est firmata, nec valet Iris in aquā
 ad parietem. n̄ a quouis oculo videtur, q̄ fit ab eo,
 a quo videtur, id n̄ proficiatur, quod aqua gottalena
 recipiant p̄ certas lineas, et p̄ certas reddant, galias
 nec recipiant nec reddant. Quares 5° quo tempore

Iris maxime
 fit post aequino-
 ctia autumnale

possit fieri Iris? 1° Aries post aequinoctium autumnale
 qualibet hora diei astate a. n̄ nisi incipiente, vel
 declinato die arietis namq; diebus circa meridiem
 sol praeforuidus est et nubes evincit, ad dissi-
 ne. a. et respi debillior est, sicut et hyeme, p̄
 qua quod ipse temporibus sit ita obliquus ut queli-
 bet diei parte possit habere nubem oppositam in qua
 qui imaginē imprimat. Quares 5° quo modo differant

Quomodo Iris
 et Halo differat

Iris et Halo? 1° quod Iris fiat ex opposito Solis,
 Halo a. directe sub sole, in nube non ita densa q̄
 facile, vel sideris ipsius radijs vel alia de causa
 in medio dissipatur ita ut nobis sidus ipsum intueri
 cam liceat eius circūferentia luminosi corporis co-
 lore referre. 2° quod Iris videatur nigrior propter
 distantiam a sole, Halo vero lucidior q̄ viciniam.
 3° quod halo plerūq; circuli Iris a. semicirculi
 efficiat. Quod a. Iris semp̄ appareat p̄ nodū semicirculi
 probat Ales Mathematica demonstratione, qua sit hic centus
 solis sit A. centrum oculi B. centrum nubis p̄ qua tris
 puncta protrahatur linea, recta A. B. D. signentur, aut
 in ipsa nube tris puncta, aequidistantia a centro nubis
 qua sint C. F. E. qua aequaliter et distabunt tam a
 centro oculi, quam a centro solis, quod probatur protrahatur

De Tridensitate

... recta linea a centro rubi a centro solis et a centro
 oculi ad tria illa puncta in extremitatibus rubi si-
 gnata, sicut, primo tria radii, triangula ad centra
 solis. 2° tria mixora ad centrum oculi habentia vira late-
 ra tam, qua ad centrum, quae per se in extremitates rubi
 ducuntur aequalia, una cui angulo ab ipsis comprehen-
 sione aequali, quod motus et lapsus, per puncta rubi, sicut, DE, DF.
 erant aequales, cum, insuper, CDE sit una recta linea
 et centrum rubi, transiens, erit ipsa diameter, quae
 vero CFE, semicirculus.

